

Bújjunk be az Aranykapun!

Czakó Gábor történelmi regénye és néhány történelmi kérdés¹

Szent László életét és korát sokféleképpen feldolgozták már: krónikák, legendák, regények, sőt film is őrzi az emlékét. Czakó Gábor munkája, az Aranykapu azért különösen ötletes könyv Szent László koráról, mert nem a lovagkirály a főhőse: A regény központi alakja László hányatott sorsú unokafivére, Salamon.² Természetesen László is jelen van a műben, mint a történet hatalmas háttérfigurája. Salamon számára ő az óriás ellenfél, akit nem bír legyőzni, és egyúttal a nagy példakép is, akit saját erejéből nem képes utolérni.

A korszak fontos forrása, a *Képes Krónika* szenvedélyes, izgalmas képet tár elénk Salamon és unokafiverei történetéről. A krónikát olvasva felfigyelhetünk rá, hogy László és Géza pozitívan ábrázolt karakterek, Salamon ellenben változó jellem: a krónika vakmerő, félelmetes harcosként mutatja be, aki rossz tanácsadója hallgatva unokafivére – Géza – vesztére tör. Miután Salamon alulmarad a trónviszályban, és apránként mindent elveszít, remeteségbe vonul, és vezeklőként fejezi be életét. Ez a nagy fordulat joggal ébreszti fel a regényíró képzeletét: milyen ember volt Salamon? A kritikára hajló történész pedig rákérdezhet: valóban így történt, ahogy a krónika elbeszéli? A forrásokat olvasva számos más kérdés is felmerülhet bennünk, amelyekre – bármennyire izgalmasak is – a ránk maradt szövegek nem adnak egyértelmű feleletet. Czakó Gábor regénye a művészi szabadság birtokában leleményes válaszokat ad ezekre a kérdésekre. Vegyünk számba néhány történelmi problémát, hogy jobban megértsük, miként válik szépirodalommal a középkori forrás egy kiváló író tollán.³

HALMÁGYI MIKLÓS (1980) történész, irodalomtörténész, levéltáros. Legutóbbi kötete: *Mi és ők. Azonosság és idegenség az első évezred fordulóján* (2014).

- 1 Czakó Gábor: *Aranykapu*. Boldog Salamon király. Regénykert. III. kiadás novellákkal. 2011. Köszönet Móróc Gábornak a cikkemhez fűzött stilisztikai javaslataiért.
- 2 Salamonról szól még Fehér Tibor, Nyugtalan vér című, 1981-ben megjelent regénye.
- 3 A regény tartalmáról, filozófiájáról, nyelvéről lásd pl. Kodolányi Gyula: Czakó Gábor: Aranykapu. *Kortárs*, 2000, 44. év, 8. sz. <https://epa.oszk.hu/00300/00381/00039/kodola.htm>; Bodnár Dániel: Czakó Gábor: *Aranykapu* – Boldog Salamon király <https://www.magyarokurir.hu/hirek/czako-gabor-aranykapu-boldog-salamon-kiraly>; Kemsei István: *Czakó Gábor: Aranykapu*.

Tétova Géza? – Tetterős Lackó király

A krónika szelíd, körültekintő, önmarcangolásra hajló embernek ábrázolja Gézát, Szent László fivérét.⁴ Czakó Gábor regényében Géza tétova jellem. Nem tudja kihasználni a győzelmét. Már megverték Salamon hadait, mikor Géza megkérdi öccsét, Lászlót: „És ha minden maradna a régiben?” A tetterős László válasza: „Soha, semmi nem maradhat a régiben, mert az idő szakadatlanul telik és múlik, ami pedig próbál lecövekelni, az elhanyagolódik és elpusztul...”⁵ László sokszor feltűnik a regény cselekménysodrában: hol elgondolkodtató kijelentésével döbrent meg, hol trónján ítélő vagy adományokat osztó királyként látjuk, hol nagy harcosként magasodik elénk. A léleekben vergődő, cinikus Salamon szemében László az igazi lovag. Amikor megkérdik tőle: „Léteznek egyáltalán lovagok?” – ezt a választ adja: „Aligha. Legföljebb Lackó király.”⁶

Dávid herceg csöndje

A krónikáshagyomány nagyon keveset szól Salamon király fivérééről, Dávid hercegről. Megtudjuk, hogy mindketten András király fiai voltak, és egyiküknek sem született gyermeke. Amikor azonban a krónika elbeszéli Salamonnak unokafivéréivel folytatott trónviszályát, Dávid herceg szerepéről semmit sem ír. Vajon miért? Czakó regénye a forrásoknak ezt a csöndjét gondolja tovább. A regény meséje szerint Dávid tudatosan marad távol a politikától. Bármennyire unszolják is, nem avatkozik a belháborúba: megmarad asszonya mellett, a békés, vidéki környezetben. E regényjelenetben egyébként a szerző szelíd humora is remekül érvényesül: Salamon felesége, Judit „lassan elpukkadni készült Dávid késéles nyugalmán...”

– Micsoda lovag vagy te? [...] Dávid tisztelettel bókolt előtte, mint valami apród.

– Semmilyen, asszonyom.”⁷

Kortárs, 2012/10; Vasy Géza: Czakó Gábor: *Aranykapu*. In <https://www.mmalexikon.hu/kategoria/irodalom/aranykapu>

4 A kritikai történetírásban felmerült olyan elmélet, hogy Géza valójában nem volt ilyen, és a herceg békebontó módon a királyi hatalomra tört volna. Makk Ferenc: Salamon és I. Géza viszálya. In *A turulmadártól a kettős keresztig*. Szeged, 1998, Szegedi Középkorász Műhely, 143–161. Magam részéről elképzelhetőnek tartom, hogy Géza valóban hajlamos volt az önmarcangolásra. Hersfeldi Lampert, kortárs szerző ugyancsak jóerkölcsűnek mutatja be Béla fiát, Joast, akit Gézával azonosíthatunk. Hersfeldi Lampert: *Évkönyvek*. Ford., bev. jegyz. Thoroczkay Gábor. In *Írott források az 1050–1116 közötti magyar történelemből*. Szerk. Makk Ferenc, Thoroczkay Gábor. Szeged, 2006, Szegedi Középkorász Műhely, 103–104.

5 Czakó 2011, 140.

6 Czakó 2011, 276.

7 Czakó 2011, 64.

Dávid hercegtől ránk maradt egy oklevél, melyben a tihanyi apátságot adományozta meg. Ebben olvashatunk az Aranyos nevű birtokról is (*in Aureo Loco*), mely a Délvidékre, Apatinra lokalizálható.⁸ Ezzel a forrással is magyarázható, hogy a regény szerint is a Délvidéken fekszik Dávid herceg birtoka. A névből kiindulva szókének ábrázolja a herceget.

Elutasított békeajánlat?

A krónikák szerint Salamon már elvesztette a mogyoródi csatát Lászlóval és Gézával szemben, amikor Géza felajánlja: legyen az ország kétharmada Salamoné, ő megelégszik a hercegséggel és a neki járó koronával.⁹ A krónika azonban nem szól arról, hogy Salamon elfogadta volna ezt a béketervet. A racionálisan gondolkodó történész hajlik rá, hogy elvesse ennek a krónikarésznek a hitelességét, mondván: Salamon nem utasított volna el egy ilyen nagyvonalú ajánlatot.¹⁰ Czakó regénye hű marad a krónikahagyományhoz, és meggyőző ötlettel teszi hihetővé a helyzetet. Meséje szerint Salamon szerelme, Filiberta éppen vajúdik. Salamon környezete – a királyfi születését várva – azt is tudni akarja Géza békeköveitől, hogy a királyfi örökölheti-e a majd a királyságot. A követek erre nem tudnak mit felelni. Mindez ésszerű cselekménybonyolítás, hiszen ebben a korban még nem volt általánosan elfogadott rendje Magyarországon a trónöröklésnek.

Salamon szerelme

Konstanzi Bernold, kortárs nyugati krónikás szerint Salamon és felesége – Judit – nem voltak hűségesek egymáshoz.¹¹ A német szerző nem említi neveket, de Czakó regényében életre kel Salamon szerelmének, Filibertának szájalomra,

8 Dávid herceg oklevele. Ford., bev. jegyz. Makk Ferenc. In *Írott források az 1050–1116 közötti magyar történelemből*. Szerk. Makk Ferenc, Thoroczkay Gábor. Szeged, 2006, Szegedi Középkorász Műhely, 133–134; *Diplomata Hungariae Antiquissima*. Vol. I. 1000–1131. Ed. Georgius Györffy. Budapestini, Academia scientiarum Hungarica, 1992, 265; Györffy György: *Az Árpád-kori Magyarország történeti földrajza*. Budapest, 1963, Akadémiai Kiadó, 706.

9 Képes Krónika. Fordította Bollók János. Jegyzetek Szovák Kornél (164–209) és Veszprémy László (71–163). Osiris, Budapest 2004, 130. fejezet.

10 Makk Ferenc szerint Géza olyan feltétellel akarhatott békét, amelynek alapján László 1081-ben valóban békét is kötött Salamonnal: vagyis Salamonnak a hatalomról való lemondását követelhetette. Makk 1998, 160–161.

11 Konstanzi Bernold: Krónika. Ford. bev. jegyz. Rokay Péter. In *Írott források... i. m. 205.*; Judit névével Reichenau Bertold művében találkozunk: Reichenau Bertold: Krónika. Ford. bev. jegyz. Thoroczkay Gábor. In *Írott források... i. m. 123.*) VII. Gergely pápa levelet írt Salamon feleségének: ő is Juditnak nevezi. *Diplomata*, i. m. 108–109. A magyar hagyomány azonban Zsófiának nevezi Salamon feleségét.

és végső soron szeretetre méltó figurája. A királlyal közös gyermekük halva születik: így a regény nem mond teljesen ellent a krónikának, mely szerint Salamonnak nem volt gyereke. Filiberta – mint „az élet özvegye” – a regény meséje szerint a somlóvásárhelyi apácakolostorba vonul. A regény érezteti azt a szeretetet, mellyel a nő a kolostor falain át is hűen és hathatósan segíti egykori társát. Hartvik legendája beszéli el, hogy László fogságba vetette az ellene ármánykodó Salamont, de István király szentté avatása alkalmával szabadon bocsátotta. A legenda szerint egy remetenő (inclusa), aki a Szent Megváltó temploma mellett élt egy Bucan Sumliu nevű helyen, látomás után tudtára adta a királynak: addig nem tudják szentté avatni István királyt, amíg Salamont ki nem engedik a fogságból. „Bucan Sumliu” ugyan valószínűleg nem a somlóvásárhelyi apácakolostorral, hanem a Fejér megyében Polgárdi és Szabadbattyán között levő Bökénysomlyóval azonosítható, ám Somlóvásárhely említése nem idegen a 11. század történetétől. Amikor I. Géza király 1075-ben megalapította a garamszentbenedeki apátságot, megemlítette benne a tornai apátnőt; Somlóvásárhely pedig a Torna patak mellett fekszik: Apácatornának is hívták. Anjou Károly 1329-kelt oklevele szerint Szent István alapította ezt a kolostort. Czakó regénye érezteti Filiberta és a legendabeli Karitás személyazonosságát. Azt a kitalált elemet, hogy Salamont a remetenővé lett régi szerelme menti mega fogságból, már Fehér Tibor is felhasználta *Nyugtalan vér* című regényében.

A Szent Korona rejtélye

A regény a Szent Korona rejtélyét sem hagyja említés nélkül. Csomor Lajos mutatott rá arra, hogy a Korona alsó részének pártázatán a bizánci császárt, Dukasz Mihályt ábrázoló kép nem illik bele a keretbe, megformálását tekintve is eltér a „görög korona” más képeitől. Ezzel kapcsolatban gyakran idézik Révay Péter koronaőr, turóci főispán 1613-ban megjelent művét, mely szerint a koronán az Üdvözítő képmásával „ellenkező oldalon”¹² Szűz Mária képe is rajta lett volna. Czakó regénye szellemes választ ad az ellentmondásokra. Előbb szarkasztikus módon jellemzi Szünadénét, Géza korlátolt gondolkodású feleségét. Géza halála után az özvegy hasztalan várja, hogy László feleségül kérje. Dühében végül elhagyja az országot. Az ötvös az ő parancsára veszi le Szűz Mária képét a koronáról, és teszi rá Dukasz Mihály képmását. Az 1613-ban alkotó koronaőr munkájával kapcsolatban fontos szem előtt tartanunk: a koronát lepecsételt

12 Révay leírásában mindenesetre vannak ellentmondások: szerinte a koronán keresztény királyok és császárok láthatók. Révay Péter Turóc vármegyei főispán rövid emlékirata Magyarország több mint 600 éve tündöklő Szent Koronájának eredetéről, jeles és győzedelmes voltáról, sorsáról. Ford. Kulcsár Péter. In *A Korona kilenc évszázada. Történelmi források a magyar koronáról*. Szerk. Katona Tamás, bev.: Györfly György. Budapest, 1979, Magyar Helikon, 296–358, 343; lásd még Bertényi Iván: *A magyar Szent Korona. Magyarország címere és zászlaja*. Bp., 1996, Kossuth.

ládában őrizték, a koronaőr nem láthatta, csak koronázáshoz kapcsolódó ünnepek alkalmával.¹³ Révayról felvetődik, hogy alkotó munkája során a képzetere támaszkodott, de akár olvasmányélményből is dolgozhatott. A regényben vázolt cselekmény ezzel a hipotézissel hozható összhangba.

Téli hadjárat

A krónikából tudjuk, hogy a trónja vesztett Salamon nomád harcosokkal együtt hadjáratot vezetett Bizánc ellen, és csapatával hóviharba került. Ebből következhet a regényíró újabb leleménye: Salamon tudatosan időzítette a hadjáratot télre, hogy a támadás a meglepetés erejével érvényesüljön. Hunyadi János és Zrínyi Miklós korából ismerjük a szokatlan évadra, télre időzített törökellenes hadjáratokat. A 11. századból is tudunk téli csatáról: Salamon és Géza hadai februárban csaptak össze Kemejnél. Géza tetterős fivére, László akkor külföldön tartózkodott, ez az alkalom ösztönözhetette Salamont és környezetét a szokatlan időben történő támadásra. Nincs kizárva, hogy máskor taktikai okból időzítettek éppen télre egy hadjáratot.

Fontos mellékszereplők. Részvét és megváltás

Már a krónikás hagyomány elbeszélését is izgalmassá teszi a békés Ernye és az ármányos Vid egymással ellentétes figuráinak szerepeltetése. Ők Salamon tanácsadói: mindketten elesnek a mogyoródi csatában. Czako meséje szerint az ellentmondás a király lelkében él: ezért tart maga mellett egymással ellentétes szellemű tanácsosokat. Vid és Ernye mintegy jelképezik a király személyiségének összetett voltát. Salamon lelkében a békétlenség és béke szembenállását szemlélteti egy mesékből ismerős fordulat felidézése: a vörös és a kék láng harca.¹⁴ E regényrészben a környezet, a fényviszonyok leírása festi alá a király gondolatait, lelki vívódását. Salamon ingatagságát érezteti a regényben az ő gyerekkori beceneve: Szédibaba. Ez a furcsa név először Dávid herceg ajkáról hangzik el, majd a regény fontos fordulópontján újra találkozunk vele.

Vid a krónikának és a regénynek egyaránt ármányos figurája. A regényben azonban az ő szelíd ellenpólusát formázza jólelkű felesége, Piroska, a „virágok

13 Pálffy Géza: A Szent Korona és a koronálása balesete 1638-ban. In „Nem süllyed az emberiség!”... Album amicorum Szörényi László LX. születésnapjára. Főszerk. Jankovich József. Budapest, MTA Irodalomtudományi Intézet, 2007, 1431-1444. 1434. <http://www.iti.mta.hu/Szorenyi60/Palffy.pdf>

14 Pl. *Szögbkirály*. Cigány mesék. Sáfár Sándor gyűjtését feldolgozta Jékely Zoltán. <http://mek.niif.hu/00200/00241/00241.htm>; Csinos vitéz. In Kriza János: *Az álomlátó fiú*. Székely népmesék. <http://mek.oszk.hu/00200/00237/00237.htm>

királynője”.¹⁵ A mogyoródi csatát követő éjszaka ismeretlen támadók felgyújtják Vid bácskai házát, és az oltáson fáradozók összetapossák a virágoskertet. Mindez árnyalja a sötét-világos ellentétet: részvétet ébreszt a megölt ellenség és annak családja iránt.

A Salamonhoz jó szándékkal forduló karakterek közé tartozik anyja és Opos vitéz, akiket a krónikás hagyományból is ismerünk. A jóakarató személyek gyűrűjében a főhős sem tűnik annyira ellenszenvesnek. Az ő szerepeltetésük előrevetíti a történet kedvező végét: akit ennyien szeretnek, az olvasó várakozása szerint nem válhat igazán gonosszá.

A krónika szerint Salamonnal volt a börtönben egy bizonyos *Bokun fia Bodus*. A forrásban épp, hogy csak megemlített személy a regényben jelképes figurává válik: az árulás megjelenítője, akiben rossz hajlam munkálkodik. Salamonnal párhuzamba állítható, ugyanakkor az ő ellenpólusa is. Mindketten árulók lesznek, világi szemmel nézve mindketten „lecsúsznak”: Salamon királyból válik szegény füvesemberré, Bod nemesúrból lesz megcsonkított kényszermunkás. Salamon azonban eljut a megtérésig, a lelki békéig – testben is ép marad. Bod pedig még nem értette meg, hogy a „lelkét kéne előbb megszabadítani”.¹⁶

A regény fontos mellékszereplője egy kitalált személy, a „kerlési fiú”. A nomádok ellen vívott kerlési csatáról szóló krónikarész László hercegre irányítja az olvasó figyelmét: ő a hős, aki megmenti az elrabolt magyar lányt. Vajon mi játszódik le Salamon király lelkében, mikor mindenki a herceget ünnepli? Czakó regénye szerint Salamon irigy dühe egy szörnyű tettben csúcsosodik ki: megöl egy ártatlan, talán elmebeteg fiút, és elhozza a levágott fejét. A szinte mellékesen előadott történet később fontos szerepet kap. A király lelkében újra és újra feltűnik a „kerlési fiú” képe, de nem mint bosszúálló, lelket mardosó erinnyűsz, hanem mint a jóra intő égi pártfogó. Amikor Salamon már mindent elvesztett, ez a belső hang figyelmezteti: „egész életedet Isten áldásának záporában töltötted”.¹⁷ A regény további mellékszereplői szinte egyszerre a Magnificat énekébe fognak. Salamon elvesztette királyságát, többszörös hazaáruló. Ám eszébe jut mindaz, amiért hálásnak kell lennie: a szülei; a csaták, melyekből élve megmenekült. László, aki levághatta és hóhérekre adhatta volna, de nem tette. És a volt király elindul a megtérés útján.

A kortárs szerző, Konstanzi Bernold szerint a trónját vesztett Salamon 1087-ben elesett a görögök elleni csatában.¹⁸ A magyar krónikás hagyomány szerint azonban megmenekült a harcból, és szegénységben élt tovább. Pulában 1657-ben előkerült egy 1487-es okmány, mely szerint ott nyugodtak volna Szent

15 Czakó 2011, 52.

16 Czakó 2011, 349.

17 Czakó 2011, 281.

18 Konstanzi Bernod: Krónika. Ford. bev. jegyz. Rokay Péter. In *Írott források az 1050–1116 közötti magyar történelemről*. Szerk. Makk Ferenc, Thoroczkay Gábor. Szeged, 2006, Szegedi Középkorász Műhely, 205, 206.

Salamon magyar király földi maradványai.¹⁹ Czakó Gábor regénye ez utóbbi hagyományt dolgozza fel.

A regény címe – *Aranykapu* – is Pulába vezet. Ott áll a római kori *porta aurea*, a Sergiusok diadalíve, melyen a könyv szerint Salamon is áthalad. A kapun való átlépés jelkép is: a jó döntést, az üdvösség felé haladást is jelképezi.

Szédibaba az Adriánál

A megtérés ábrázolása tekinthető a regény csúcspontjának. Továbbra is magas szintet tart azonban, amikor bemutatja az Istennel és önmagával békére lelt Salamon életét, lelki harmóniáját. A felemelő líraiságon túl ez a rész is tartogat példát a leleményes forráshasználatra. Az Árpádok családfáját szemlélve kevés ember figyelmét ragadja meg I. Béla lánya, Zsófia, aki Ulrik krajnai és isztriai örgróf felesége lett. Ulrik halála után Magnus szász herceggel házasodott össze, Lüneburgban temették el.²⁰ Élete korábbi szakaszában, isztriai örgrófnéként azonban azon a vidéken élhetett, ahová később Salamon is eljutott a legenda szerint. A rablással vádolt remete felismeri unokatestvérét, de nem fedi fel rögtön saját kilétét. Mikor a hercegnő rákérdez: „Ki vagy?“, nem a saját nevén mutatkozik be, hanem gyerekkori becenevét mondja ki: „Szédibaba... Rókaszem hercegkisasszonynak jelentem tisztelettel, Szédibaba.”²¹

Az önazonosság kérdése régi témája az irodalomnak. Hősünk nem tartja magát azonosnak Salamonnal, a magyarok királyával. Régi becenevét azonban érvényesnek tartja, gyerekkori önmagát vállalja. A költő szavaival: „A kis kölyök, ki voltam, ma is él / s a felnőtten a bánat fojtogatja.” Kaffka Margit *Színek és évek* című regényében találkozunk egy önmagával meghasonlott emberrel: öntudatát már szinte elvesztve ő is gyerekkori becenevével jelöli magát. Gyerekkori játszótársnőjét is hajdani titkos nevén szólítja: „Én azt akarom, hogy Vulpaverga legyél még és én Rombertáró király!”²² Czakó regényhőse, Salamon nem elembeteg, de leszámolt életének egy korszakával. Az ő helyzetében a kevesek által ismert két név kimondása többet árul el kilétéről, mintha saját nevén mutatkozott volna be.

19 Petrovics István: A kétszer halt király. Pólai szent Salamon titka. In *Száz rejtély a magyar történelemből*. Főszerk. Halmos Ferenc, szerk. Katona Imre József. Budapest, 1994, Gesta Könyvkiadó, 34–35; Rokay Péter: Salamon és Póla. Újvidék, 199.

20 Wertner Mór: *Az Árpádok családi története*. Nagybecskerek, 1892, Pleitz Fer. Pál könyvnyomdája, 144–156; Altaichi évkönyvek. Ford., bev., jegyz. Makk Ferenc. In *Írott források...*, i. m. 80; Hersfeldi Lampert: *Évkönyvek*. Ford., bev., jegyz. Thoroczky Gábor. In *Írott források...*, i. m. 104.

21 Czakó 2011, 304.

22 Kaffka Margit: *Színek és évek*. Bp., 1980, Szépirodalmi K., 187; A gyerekkorokról szóló rész i. m. 12–13.

Szemtől szemben

Kézai Simon műve szerint Salamon még egyszer feltűnt Fehérváron, amikor László alamizsnát osztott a szegényeknek. László észrevette unokafivérét, és kerestette, de hiába.²³ A forrást olvasva azt gondolhatnánk, hogy a volt királyt a nélkülözés hajtotta a koldusok közé. Czakó regénye másképp értelmezi a szöveget. Nála Salamon „a boldogságát jött elmondani Lászlónak”.²⁴ Salamon a koldusok közt sorban állva tapasztalja: „A király mindenkié. A koldusnak is jár belőle.” Salamon szeméi dicsérik Lászlót: „jól teszed, testvérem, ez a sok nyomorult átléphet rajtad, hogy életében egyszer úgy érezhesse, hogy Isten és Magyarország méltó és igazságos hozzá.”²⁵ Salamon lelkében már régen fölmerült, hogy Lászlónak kell átadnia a hatalmat. Hányatott élete során megérett benne: „A királyság belső állapot... Azért vett le az Úr Magyarország aranyos székéről, hogy megtalálhassam az igazi birtokot, amely az övé is, és az enyém is.”²⁶

Amikor a fehérvári találkozás jelenetéről gondolkodunk, vegyünk szemügyre egy sajátos, rejtélyes freskót a toronyhelyi templomból (Bántornya, Szlovénia)! A képek a 14. században készültek, Aquila János iskolája készítette őket. A Szent László életét ábrázoló képsorban láthatjuk a váradi templom építését, rajta a csatabárdos, szakálltalan, glóriás, ám korona nélküli alakkal, aki nyilván Szent László. A képsor egy későbbi jelenetén szakállas, glóriás alakot látunk, vele szemben pedig egy meztlábás, szőrruhás, szakálltalan embert. Az ő feje fölött is glória. Mindketten görbe botot tartanak a kezükben. A szőrruhás alak koronát nyújt a szakállas ember feje fölé. Kik lehetnek ők? Kerny Teréz a képet ismertette közli Czakó Gábor elméletét, aki szerint Salamon és László fehérvári találkozásáról volna itt szó. László nem visel királyi díszet, mert „alamizsnaosztáshoz öltözött”. Salamon pedig lélekben lemond a koronáról, és átadja Lászlónak a királyságot.²⁷

Gyógyító király

Középkori francia és angol királyok képességeként tartották számon, hogy érintésükre meggyógyulnak a görvélykórban (struma) szenvedők. Czakó a koldussá

23 Kézai Simon: *A magyarok cselekedetei*. Ford. Bollók János. Budapest, 1999, Osiris, 61. fejezet, 115. – A Dubnici krónikában és Mügelni Henriknél is feltűnik, hogy Salamon visszatért Fehérvárra. Pauler Gyula: *A magyar nemzet története az Árpád-házi királyok alatt*. Bp., 1899, Athenarum, 153, 445.

24 Czakó 2011, 11.

25 Czakó 2011, 10. 13.

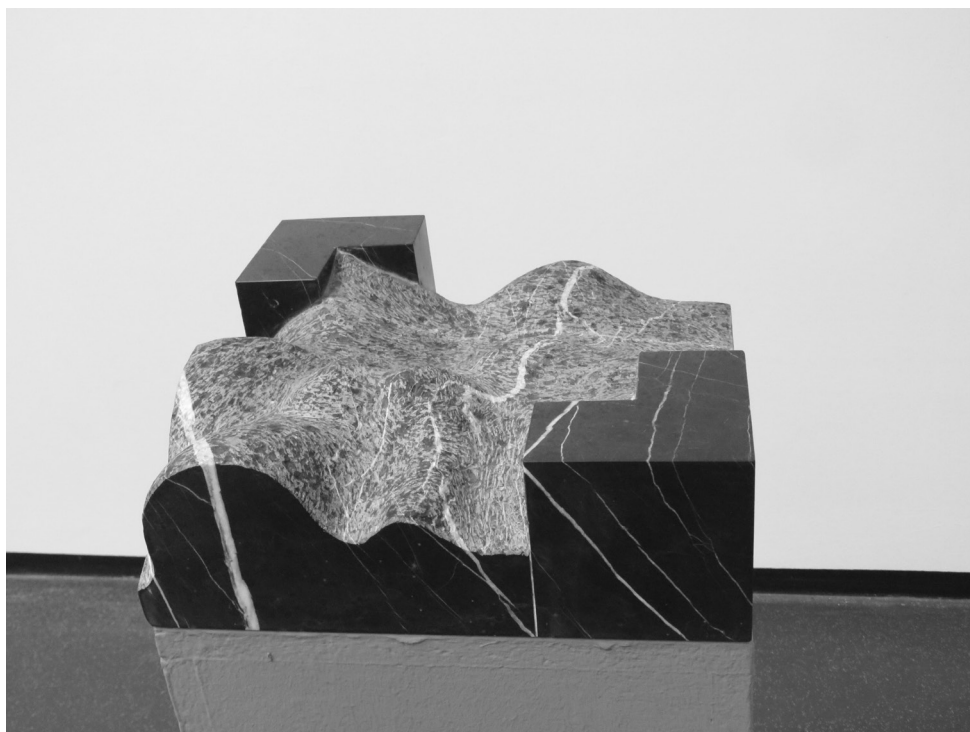
26 Czakó 2011, 305, 306.

27 Kerny Teréz, Móser Zoltán: *Képet öltött az Ige*. Johannes Aquila freskói. Bp., 2010, Kairosz, 45, 52, 53.

lett magyar Salamon királyt ruházza fel ezzel a képességgel a regényhez kapcsolódó novellái egyikében. A beteg asszony harsányan szidalmazza a nyakát megérintő férfit. Mikor egyedül marad, a víz tükreben meglátja ép nyakát. A megtért Salamon úgy tesz jót, hogy nem vár köszönetet.²⁸

Czakó Gábor regényét méltatva az izgalmas cselekménybonyolítás, a líraiság, a néhol szelíd, másutt túlzott humor mellett fontos kiemelni, hogy a szerző bravúrosan kezeli a történelmi forrásokat. A képzelet és a régi világba magunkat beleélni tudás nemcsak a szépíró számára fontos: lényeges képesség egy történész számára is. Ha nem is vehetjük biztosra a regényben olvasott összes fordulat hitelességét, izgalmas ötletként, válaszlehetőségként kezelhetjük őket.

Farkas Ádám: Kibontott táj

28 Czakó 2011, 373–378.